

Naslov: Razum kot preudarnost: božični nagovor o svetu, kakršen je

Podnaslov: Od univerzalnosti človekovih pravic k univerzalnosti pogojev za njihovo udejanjanje

Avtor: mag. Franc Derganc, dne 22.12.2025, [Disclaimer AI](#)

Spoštovani,

v prilogi posredujem besedilo, ki sem ga pripravil kot svoj božični nagovor.

Razmislek je nastal v okviru postopka imenovanja Varuha človekovih pravic, v katerem sodelujem kot kandidat, in kot odziv na vprašanja državljanek in državljanov o tem, kako naj Slovenija danes varuje človekove pravice doma ter kakšno vlogo ima pri tem njen položaj v svetu.

Ne gre za nagovor funkcije, institucije ali oblasti, temveč za osebni razmislek, namenjen javnosti. Hkrati pa je v besedilu izraženo tudi pričakovanje, da bi državljanke in državljani od nosilcev oblasti lahko slišali nagovor, podoben tistemu, kot je orisan v zaključnem delu zapisa – nagovor, ki bi svet razložil mirno, resnicoljubno in odgovorno ter ljudi obravnaval kot zrele sogovornike.

Takšen nagovor ne bi bil izraz šibkosti, temveč zrelosti države. In prav s tem bi tudi besede naše himne – *Žive naj vsi narodi* – dobile svoj polni pomen: ne kot prazna deklaracija, temveč kot zavest, da človekovo dostojanstvo, mir in prihodnost niso omejeni zgolj z mejami, temveč s pogoji, ki jih države znamo ali ne znamo ustvarjati doma in v svetu.

Besedilo ne ponuja gotovosti in ne išče polemike. Poskuša zgolj povezati vrednote z resničnostjo ter odpreti prostor za razmislek, kako v današnjih razmerah ustvarjati pogoje, v katerih človekove pravice niso le zapisane, temveč tudi udejanjene v življenju ljudi.

Vsak odziv ali neodziv bom razumel spoštljivo.

S spoštovanjem,

mag. Franc Derganc

Viri in izhodišča razmisleka

1. Analitično spremljanje in vsebinsko »prebiranje« javno objavljenih prispevkov v osrednjih medijih v obdobju od 19. do 22. decembra 2025.
2. [Program kandidata za Varuha človekovih pravic Republike Slovenije](#), ki izhaja iz ustavne vloge Varuha in analize tveganj za neudejanjanje človekovih pravic.
3. Razvoj [ideje Nadkonvencije Združenih narodov o človekovih pravicah](#) kot možnega povezovalnega okvira v razmerah multipolarnega sveta.

Zakaj takšen pristop?

Ker človekovih pravic v Sloveniji ni mogoče učinkovito udejanjati, če zunanji dejavniki že bistveno posegajo v same temeljne pogoje, na katerih te pravice sploh lahko obstajajo. Ko so ogroženi varnost, gospodarska stabilnost, socialna kohezija in predvidljivost pravnega reda, človekove pravice ne izgubljajo pomena, temveč izgubijo svoj realni nosilni prostor. **Prav zato je razprava o zunanji politiki neločljivo povezana z vprašanjem, ali država še zmore zagotavljati podstat, brez katere pravice ostajajo zgolj normativna obljuba, ne pa živa resničnost v življenju ljudi.**

1. Uvod

Predstavljajmo si nagovor – morda ob koncu leta – ki ne bi prihajal zgolj iz enega urada, temveč iz celotnega vrha politične odgovornosti države.

Ne le predsedniški nagovor, temveč tudi nagovor predsednika vlade, zunanje ministrice, razpravo in jasno sporočilo Odbora Državnega zbora za zunanjo politiko. Nagovor vseh tistih, ki dejansko sooblikujejo in nosijo odgovornost za zunanjo politiko države.

Nagovor, v katerem ne bi slišali le splošnih, varnih vrednot, temveč tudi jasno, mirno in razumsko razlago sveta, kakršen je – s svojimi protislovji, razmerji moči in omejitvami mednarodnega prava.

Pri nas pa se zdi, da takšnega skupnega glasu ni. Zaradi razdrobljene odgovornosti, prekrivanja pristojnosti in previdnega umikanja pred jasnimi stališči Slovenija pogosto deluje, kot da sploh nima enotne zunanje politike. Namesto usklajenega razumevanja ciljev dobimo zaporedje posameznih izjav; namesto strategije niz odzivov; namesto odgovornosti pa tiho razpršitev krivde.

Ne nagovor, ki bi iskal aplavz ali polemiko, temveč takšen, ki bi pokazal razumevanje temeljne odgovornosti predsedniške funkcije: voditi državo, ki ni izoliran otok, v skladu z etiko in pravili, ki varujejo človeka – tudi takrat, ko so razmere zahtevne in so odločitve nepopolne.

Da bi bil tak nagovor sploh lahko slišan, bi moralo ljudstvo že pred njim razumeti nekaj bistvenega. **Nagovor predsednice – edine, ki lahko simbolno in vsebinsko poveže vse odgovorne deležnike zunanje politike – ki bi ljudi soočil z resnico, ne bi pomenil odpovedi vrednotam.** Pomenil bi njihovo umestitev v svet, kakršen je, ne v svet, kakršnega bi si želeli.

Politika namreč ne deluje v idealnih razmerah. Deluje v svetu interesov, razmerij moči, omejenih možnosti in neizogibno nepopolnih odločitev. Prav zato resnica v politiki ni nasprotje vrednot, temveč njihov preizkus. Šele ko so vrednote postavljene v realen kontekst, lahko prenehajo biti zgolj deklaracije in začnejo delovati kot orientacija za odgovorno ravnanje.

In kaj je resnica?

Resnica ni izmikanje. Resnica ni olepševanje. In resnica zagotovo ni laž.

Resnica je poimenovanje dejstev, ki so že znana, a jih politični govor pogosto izpušča – včasih namenoma, včasih iz strahu, včasih iz navade.

Resnica je, da svet ne deluje več kot simetričen sistem enakih pravil.

Resnica je tudi, da se t. i. mednarodno pravo v praksi uporablja selektivno in da ima politična, vojaška ali ekonomska moč pogosto večjo težo kot zapisana načela.

Ob tem je sam pojem »mednarodnega prava« postal izmuzljiv. Za ene pomeni pravno obveznost varovanja ljudi – njihovega življenja, dostojanstva in temeljnih pravic. Za druge se zoži na absolutno zaščito »suverenosti meja«, ne glede na to, ali država znotraj teh meja pravice svojih prebivalcev dejansko varuje ali jih sistematično krši.

Ta razcep ni zgolj teoretičen. Je realna razpoka v mednarodnem redu, ki razkriva, da pravo brez skupnega razumevanja svojega namena hitro postane orodje – ne več varovalo. Orodje, ki ga močnejši uporabljajo selektivno, šibkejši pa občutijo kot prazno obljubo.

Resnica je, da odločitve, sprejete daleč od ljudi, imajo zelo konkretne posledice doma – za cene, za delovna mesta, za varnost in za občutek pravičnosti.

Resnica je tudi, da majhna država nima razkošja iluzij. Ima pa dolžnost razuma. Razum tukaj ni mišljen kot gola racionalnost ali tehnična pamet, temveč kot *wisdom* – kot preudarnost. Kot sposobnost povezati dejstva, izkušnje, vrednote in posledice v presojo, ki ni ne naivna ne cinična.

Tak razum ne beži pred resničnostjo sveta, temveč jo sprejme kot izhodišče. Ne odpoveduje se vrednotam, ampak ve, kdaj in kako jih je sploh mogoče udejanjiti. In prav ta oblika razuma – kot modrost, ne kot abstraktna logika – je tista, ki bi morala nositi politični govor v času, ko so odločitve nepopolne, a njihove posledice zelo resnične.

Prav zato bi morala politika ljudem povedati, kje so meje njenega vpliva, kje so njene zaveze in kje so tveganja odločitev, ki jih sprejema v njihovem imenu. Ne zato, da bi jih prestrašila, temveč zato, da bi jih obravnavala kot zrele državljanke in državljanke.

Božič ni čas za prikrivanje resnice. Je čas, ko lahko – in mora – država pokazati, da razume težo odgovornosti, ki jo nosi do ljudi. Ne kot abstraktna oblast, temveč kot skupnost, v imenu katere delujejo tisti, ki so jim bile funkcije zgolj začasno zaupane.

Država namreč niso funkcionarji. Ti niso njen lastnik, temveč njeni pooblašteni zastopniki – poslani, da v imenu ljudi uresničujejo skupno voljo in varujejo skupne vrednote. Prav zato je njihova odgovornost dvojna: ne le upravljati oblast, temveč jo izvajati z zavestjo, da je izposojena.

V tem smislu vrednote brez resnice ne zdržijo. In prav iskrenost – tudi takrat, ko ni udobna, ko ne prinaša politične koristi in ko zahteva priznanje omejitev – je temelj, brez katerega o zaupanju med državo in človekom sploh ni mogoče govoriti.

Da razume, da vrednote brez resnice nimajo nosilne moči. Da besede, izrečene brez poštenega soočenja z resničnostjo, ne gradijo skupnosti, temveč jo praznijo pomena.

In predvsem: da je prav iskrenost – tudi takrat, ko ni udobna, ko ne prinaša aplavza in ko odpira zahtevna vprašanja – edini temelj, na katerem je sploh mogoče začeti govoriti o zaupanju med državo in človekom.

Tak most med resnico in vrednotami ne razdvaja. Omogoča, da besede, izrečene v nagovoru, niso slišane kot retorika, temveč kot obljuba, ki jo je mogoče preverjati v življenju ljudi.

Kaj je torej resnica, ki je državljanji Slovenije še nismo slišali?

Svet ne deluje več kot simetričen sistem enakih pravil. Mednarodni red je fragmentiran, pravo se uporablja selektivno, pravila veljajo različno glede na moč, položaj in zavezništva. To ni cinična ugotovitev, temveč empirično dejstvo, ki ga ljudje že dolgo zaznavajo. Dokler ostaja neizrečeno, vrednote izgubljajo svojo orientacijsko moč in se spreminjajo v tolažbo namesto v vodilo.

K temu je treba dodati še eno dejstvo, ki ga ni več mogoče prezreti. Združene države Amerike so v novejši zunanjepolitični usmeritvi jasno pokazale, da Ruska federacija ni več opredeljena kot osrednja ali eksistenčna grožnja, temveč kot eden izmed akterjev v širšem, prestrukturiranem globalnem razmerju moči. S tem je multipolarnost de facto priznana, ne glede na to, ali jo kdo normativno sprejema ali ne.

Svet je vstopil v fazo več vzporednih centrov moči, interesov in pravil. To ni napoved prihodnosti, temveč opis sedanjosti. Zanikanje tega dejstva ne ohranja reda, temveč pogloblja razkorak med političnim govorom in realnostjo, v kateri države – tudi majhne – sprejemajo odločitve.

V tem kontekstu se je razblinila domnevna normativna superiornost Zahoda. Ne v smislu zanikanja vrednot, temveč v smislu njihove izključne normativne avtoritete. Združeni narodi in sistem človekovih pravic so bili desetletja predstavljeni kot univerzalni okvir, v praksi pa so bili pogosto uporabljeni tudi kot instrument zunanjepolitičnega pritiska. V multipolarnem svetu takšna uporaba izgublja legitimnost in učinkovitost.

Človekove pravice zato ne izgubljajo pomena, temveč so postavljene pred drugačen izziv: ali bodo ostale skupna etična referenca človeštva ali pa bodo dokončno razumljene kot orodje geopolitike.

2. Ko moralna drža nadomesti zunanjo politiko

Ena temeljnih slabosti zunanjepolitičnega razmisleka je zamenjava strategije z moralno držo.

Mir, dialog in človekovo dostojanstvo so pogosto predstavljeni kot cilji sami po sebi, ne pa kot vrednote, ki zahtevajo jasno pot uresničevanja. Zunanja politika pa ni moralna izjava, temveč upravljanje interesov v razmerjih moči in sprejemanje odločitev v neidealnih okoliščinah.

Kadar govor o miru ne odgovori na vprašanje, kako naj se do njega pride, s katerimi sredstvi in do kod je država pripravljena iti, ostane na ravni normativne želje.

Prav tu se odpre ključno, a pogosto neizrečeno vprašanje, kako naj majhna država deluje v svetu konflikta interesov, ne zgolj vrednot.

3. Izogibanje opredelitvam v ključnih globalnih vprašanjih

Sodobni konflikti niso več preprosti spopadi dobrega in zla, temveč prepleti legitimnih varnostnih interesov, interesov velikih sil in selektivne uporabe prava.

Kadar se v takih razmerah govori zgolj o spoštovanju mednarodnega prava in potrebi po miru, ne da bi se pojasnilo, kdo pravila krši, kdo ima od njihove selektivne uporabe korist in kje so meje politične lojalnosti države, nastane praznina. Ta praznina ni nevtrálnost, temveč odsotnost orientacije, ki slabi verodostojnost države navznoter in navzven.

4. Človekove pravice med univerzalnostjo in instrumentalizacijo

Človekovo dostojanstvo je pogosto predstavljeno kot univerzalni odgovor na zunanjepolitična vprašanja. Tak pristop zveni etično neoporečno, vendar analitično prikriva realnost.

V praksi se človekove pravice pogosto znajdejo v konfliktu, na primer med varnostjo in svobodo ali med sankcijami in socialno varnostjo. Če se teh konfliktov ne prizna, nastane razkorak med politično retoriko in življenjsko izkušnjo ljudi. Ko pa se jih prizna, pravice ne izgubijo teže, temveč postanejo resna merila odločanja. Največja nevarnost zanje ni neposreden napad, temveč njihova instrumentalizacija, ko se uporabljajo selektivno.

Prav zato je nujno razmišljati o novih idejah, ki ne izhajajo iz hierarhije moči in v katerih se nobena velesila ne bi čutila normativno podrejeno drugi.

Smiselno bi bilo začeti pri tistem, kar je najmanj sporno in hkrati najbolj univerzalno: pri pogojih za prihodnost otrok. Če ima vsak otrok realno možnost varnosti, izobraževanja in dostojnega življenja tam, kjer se rodi, se udejanjanje človekovih pravic premakne iz abstrakcije v resničnost, hkrati pa se naslovijo tudi temeljni vzroki prisilnih in nezaželenih migracij.

5. Interesi države kot sestavni del etike

Država ima legitimne interese in ti niso v nasprotju z etiko. Skrb za varnost prebivalcev, stabilnost gospodarstva, energetska zanesljivost in socialna kohezijo ni odmik od vrednot, temveč njihov pogoj.

Etika, ki se ne zna prevesti v zaščito skupnosti, ostane abstraktna, politika, ki interesov ne zna pojasniti, pa izgubi zaupanje ljudi.

Brez vsebinsko premišljenih idej država postane ladja brez krmila. Legitimen interes države je omejen in utemeljen z ustavo. V njej ni zapisano, da o usodi ljudi odločajo nevidni centri moči, niti da bi škoda, ki jo povzročijo javni ukrepi, ostala brez odgovornosti.

Zato je povsem legitimno odpirati vprašanja ekonomske škode, tudi tiste, ki nastaja zaradi ukrepov zunaj nacionalnega okvira. To ni napad na mednarodno sodelovanje, temveč izraz ustavne zrelosti.

6. Interes države kot interes ljudi

Po ustavni ureditvi država ni entiteta nad ljudmi, temveč skupnost ljudi, ki jo sestavlja ljudstvo.

Govor o interesu države je zato nujno govor o interesu ljudi. Ključno vprašanje je, ali imajo otroci v Sloveniji realno možnost udejanjanja človekovih pravic tudi v prihodnosti – ne zgolj formalno, temveč vsebinsko.

Če tega vprašanja ne postavimo v središče, razprava o človekovih pravicah izgubi stik s svojim bistvom.

7. Komu zunanja politika sploh govori

Brez jasnega naslovnika zunanjepolitična komunikacija postane simbolna.

Simbolika ima svojo vlogo, ne more pa nadomestiti razlage posledic in odgovornosti. Ker se ključne odločitve vse pogostejše sprejemajo v okviru **Evropska unija, Združeni narodi** in drugih forumov, je še toliko pomembnejše, da se stališča oblikujejo doma, strokovno in demokratično.

Če se ta veriga prekine, odpove zaupanje – in brez zaupanja ne delujejo ne človekove pravice ne demokracija.

8. Scenariji kot nujni del zunanje politike

Zunanja politika mora ponujati odgovore na temeljna vprašanja sodobnega sveta in hkrati razvijati scenarije.

Ti morajo vključevati odnose z **NATO**, vlogo v **Evropska unija** in razumevanje novih povezav, kot je **BRICS**. Ne ideološko, temveč odgovorno, z mislijo na posledice za ljudi doma.

9. Zakaj je v takem okviru Varuh lahko miren

Če je **zunanjepolitični govor** (in s tem okvir zunanje politike) zgrajen na realnih predpostavkah, se Varuh lahko osredotoči na svoje bistvo: **kako v neidealnih razmerah varovati človeka. To njegove vloge ne oslabi, temveč jo okrepi.**

Hkrati pa je treba jasno povedati, da nobena institucija varstva pravic ne more delovati, če država izgubi sposobnost zagotavljanja osnovnih materialnih pogojev. Stabilnost države je zato tudi predpogoj za človekove pravice.

10. Sklepne misli: skupna točka onkraj iluzije popolnosti

Od univerzalnosti pravic k univerzalnosti pogojev za njihovo udejanjanje

Morda je temeljna zmeta sodobnega diskurza o človekovih pravicah v tem, da vztrajamo pri univerzalnosti **pravic**, ne da bi se resno vprašali o univerzalnosti **pogojev**, v katerih te

pravice sploh lahko zaživijo. Pravice so zapisane, priznane, ratificirane. Toda pravica, ki nima pogojev za udejanjanje, ostane normativna obljuba brez realne vsebine.

V multipolarnem svetu, kjer ni več enega samega normativnega središča in kjer se različne civilizacije, politični sistemi in razvojne stopnje ne čutijo več zavezane istemu vrednostnemu jeziku, postaja univerzalnost pravic kot takih vse težje uresničljiva. Ne zato, ker bi bile pravice napačne, temveč zato, ker jih svet **ne doživlja več kot skupno izhodišče**, temveč kot produkt določenega zgodovinskega in geopolitičnega konteksta.

Prav tu se odpira prostor za drugačen, morda bolj realen in hkrati bolj povezovalen pristop. Namesto vprašanja, *katere pravice mora imeti vsak človek*, bi si morali začeti postavljati vprašanje, *kateri minimalni pogoji morajo biti izpolnjeni, da lahko človek te pravice sploh udejanja*. Gre za subtilen, a ključen premik: od normativne univerzalnosti k **univerzalnosti pogojev človečnosti**.

Tak pristop ne bi razvrednotil obstoječega sistema človekovih pravic, temveč bi ga **nadgradil**. Prav v tem smislu se odpira ideja **Nadkonvencije v okviru Združenih narodov** – ne kot nove deklaracije pravic, temveč kot skupnega globalnega dogovora o minimalnih, preverljivih in uresničljivih pogojih, brez katerih človekove pravice ostajajo prazna forma.

Nadkonvencija ne bi tekmovala z obstoječimi konvencijami. Ne bi jih nadomeščala in ne bi relativizirala njihove vsebine. Njena vloga bi bila drugačna: opredeliti **minimalno varovano jedro pogojev**, ki jih mora družba zagotoviti, da lahko govorimo o realnem udejanjanju človekovih pravic. Pogoje, ki so razumljivi in sprejemljivi v vseh kulturah, ne zato, ker bi bili ideološko enotni, temveč zato, ker so **človeško nujni**.

Takšni pogoji bi vključevali osnovno varnost, dostop do hrane in vode, osnovno zdravstveno oskrbo, izobraževanje, pravno predvidljivost in odsotnost systemskega poniževanja. Ne kot ideal popolnosti, temveč kot prag človeškega minimuma. Prag, pod katerim nobena družba – ne glede na svojo politično ureditev – ne more trditi, da omogoča udejanjanje človekovih pravic.

Posebej pomembno je, da takšen pristop neposredno naslavlja tudi enega ključnih izzivov sodobnega sveta: migracije. Ljudje ne zapuščajo svojih domov zato, ker bi si želeli abstraktnih pravic drugje, temveč zato, ker doma **nimajo pogojev za dostojno življenje**. Če se pogoji za udejanjanje pravic izboljšujejo tam, kjer se človek rodi, se potreba po begu bistveno zmanjša. Migracije tako prenehajo biti moralni ali varnostni problem in postanejo to, kar v resnici so: indikator neuspeha zagotavljanja osnovnih pogojev človečnosti.

Takšna Nadkonvencija bi bila lahko tudi točka, kjer se svet znova poenoti. Ne okoli vprašanja, kdo ima prav, temveč okoli vprašanja, **kaj je nujno**. Nobena velesila se v takem okviru ne bi počutila normativno podrejeno drugi, ker ne bi šlo za izvoz vrednot, temveč za skupno priznanje minimalnih pogojev, brez katerih človeška skupnost razpade.

Za Slovenijo bi bil tak razmislek naraven. Kot majhna država brez imperialne preteklosti, z močno ustavno tradicijo varstva človekovih pravic in z izkušnjo, da stabilnost ni samoumevna, lahko odpre vprašanje, ki ni ideološko, temveč **civilizacijsko**. Ne v imenu popolnosti, temveč v imenu realnosti.

Morda je prav to vloga države, ki razume svoje omejitve in svojo etično odgovornost hkrati: ne govoriti v imenu absolutnih rešitev, temveč v imenu pogojev, brez katerih nobena pravica ne more zaživeti. Ne ponujati končnih odgovorov, temveč postaviti vprašanje, ki povezuje pravo, politiko in življenje ljudi.

In morda je prav v tem – ne v velikih besedah, temveč v treznem, odgovornem iskanju skupnega človeškega minimuma – prostor, kjer se lahko znova srečajo politika, Varuh in državljani.

11. In kako bi lahko »zvenel« govor Predsednice ob letošnjem božiču, ko in če bi naslovila zgornje dileme ?

Državljanke in državljani,

božič je čas, ko se običajno zazremo navznoter – k družini, k bližnjim, k tišini. Je pa tudi trenutek, ko ima država dolžnost, da z vami spregovori iskreno o svetu, v katerem živimo, in o odgovornosti, ki jo nosi do ljudi.

Živimo v času, ko svet ni več preprost in ko odgovori niso več črno-beli. Svet, v katerem ni več ene same avtoritete, ene same poti odločanja, ene same razlage dogodkov. V takem svetu ni naloga »države«, da vam prodaja »gotovost«. **Njena naloga je, da vam pove resnico – tudi takrat, ko ta ni udobna.**

Resnica je, da vrednote brez razumevanja razmer ne ščitijo ljudi. In resnica je tudi, da interesi brez etike razkrajajo skupnost. Odgovorna politika mora oboje držati skupaj. Ne z velikimi besedami, temveč z odgovornimi odločitvami. V EU, NATU, ZN.

Slovenija ne more in ne sme govoriti v imenu sveta. Lahko pa – in mora – govoriti v imenu ljudi, ki tukaj živijo. V imenu njihove varnosti. Njihove prihodnosti. In predvsem v imenu njihovih otrok.

Svet, v katerem danes delujemo, ni več enoten. Mednarodni red je razdrobljen, pravila se uporabljajo različno, pogosto selektivno, odvisno od moči in interesov. To ni cinična ocena, temveč dejstvo, ki ga ljudje že dolgo zaznavajo. Če ostaja neizrečeno, nastane razkorak med političnim govorom in življenjsko izkušnjo. In ta razkorak je nevaren.

Človekove pravice niso ogrožene zato, ker bi jih kdo odkrito zanikal. Ogrožene so takrat, ko nimajo pogojev, da bi se sploh lahko udeležile. Ko otrok nima varnosti. Ko družina

nima predvidljivosti. Ko delo ne omogoča dostojnega življenja. In ko odločitve nimajo jasnih nosilcev odgovornosti.

Zato mora biti naš pogled v svet trezen. Ne zato, ker bi se odpovedali vrednotam, temveč zato, ker jih jemljemo resno. V svetu, ki je razdeljen, mora biti naša zaveza jasna: ne bomo sodelovali pri iluzijah, temveč pri rešitvah.

Slovenija bo zagovarjala mir. A mir, ki ima pot. Zagovarjala bo pravo. A pravo, ki velja tudi v praksi. Zagovarjala bo človekovo dostojanstvo. A dostojanstvo, ki se začne pri pogojih za življenje.

Interesi države pri tem niso nekaj neetičnega. Skrb za varnost ljudi, stabilnost gospodarstva, energetska zanesljivost in socialna kohezija ni odmik od vrednot, temveč njihov pogoj. Država brez sposobnosti zaščititi osnovne materialne pogoje življenja ne more biti učinkovita varuhinja človekovih pravic.

Po naši ustavni ureditvi država ni entiteta nad ljudmi, temveč skupnost ljudi. Govor o interesu države je zato vedno govor o interesu ljudi. Ključno vprašanje, ki si ga moramo zastaviti, je preprosto: **ali imajo otroci v Sloveniji realno možnost, da bodo tudi v prihodnosti živeli dostojno in varno.**

Če bomo znali govoriti o pogojih za to – doma in v svetu – bomo naredili nekaj preprostega, a bistvenega: vrnil bomo politiko k ljudem in človekove pravice k življenju.

In vendar: resnica ni mnogoterna. **Resnica je ena sama.** Razlika je v tem, da je danes ne dosegamo več skozi en sam glas, eno samo avtoriteto ali eno samo pot. Zato se zdi, kot da je ni. Naloga odgovorne države ni, da to resnico nadomesti z gotovostjo, temveč da zanjo ustvarja pogoje: z razmislekom, z odgovornostjo in z zvestobo človeku.

Kako bi zvenel zaključek govora ?

Mir vam želim.

Ne miru iluzij, temveč mir razuma, odgovornosti in skupne prihodnosti.

Prihodnost niso abstraktne ideje. Prihodnost so otroci in družine, ki otrokom omogočajo, da odrastejo varno, izobraženo in dostojanstveno. Brez otrok ni prihodnosti. In brez družb, ki ustvarjajo pogoje za družinsko življenje, ni pogojev, v katerih bi se človekove pravice sploh lahko udejanjale.

Zato je skrb za otroke in družine več kot socialna politika. **Je temeljna ustavna odgovornost države in temelj vsake resne razprave o človekovih pravicah.** Kajti pravice ne živijo v dokumentih, temveč v življenju ljudi – in to življenje se začne v družini.

Država niso abstraktne institucije. Država smo ljudje. In odgovornost za prihodnost, ki jo gradimo, je zato skupna.

Ljudje niso iracionalni, ko prepoznajo nečloveška ravnanja. Prepoznajo jih tam, kjer bi morala biti človečnost samoumevna: v upravi, v pravosodju, v institucijah, ki imajo moč nad življenjem posameznika. To niso vrednote te države. To so odstopanja, ki jih je mogoče in treba odpravljati.

Za državljanke in državljane velja človeško merilo. Nihče ni popoln in nihče ne sme biti obravnavan nečloveško. **Za tiste, ki prevzemajo oblast in javno odgovornost, pa veljajo merila ustavne odgovornosti – merila uspešnosti, učinkovitosti in zvestobe Ustavi.**

A to ni klic k razdoru. Je klic k zaupanju. K prepričanju, da je državo mogoče voditi človeško in odgovorno hkrati. Da je moč mogoče izvajati brez poniževanja. In da je resnico mogoče povedati brez strahu.

Zato naj bo mir, ki si ga danes želimo, mir razumevanja. Mir odgovornosti.

In mir skupne prihodnosti, v kateri ima vsak človek razlog, da verjame, da pripada skupnosti, v kateri država obstaja zaradi ljudi in ne ljudje zaradi države.